usku olli. Se kubbas eddimält kûl, et Lutterusse ristirahwa kätte kik kirko piddiwa jäma, nink towut kolimaiu eest hoolt kanda. Ent es sa kûl middake se polest ärratâûdetus, nink kawwal Polakenne nakst päleke pea meie risti-ussu rahwast perrankiusama.

Lutterusse ristiussu oppetaja es tohhe ennamb kerkun juttust ûttelda, ei ka latsi risti, ei ka rahwast armo lawwale wötta. 1614 aastal anti käsku, et kik oppetaja, kes lätti-ehk marahwa kerko pääl olliwa, piddiwa ärraheidetus sama. Sis sai ka ûttekörraga kik Jummala-orjus sääl, kun Polakesse olliwa, jälle katoliko ussu ja wisi perra säetus. Woeti mitto kihhelkonda kokko ûtte preestre wallitsusse alla. Ni olli 1621 aastal Marienburgi, ehk Allo, Wastselina ja Pölwa kihhelkonde ülle ennege üts ainus katoliko preester, nimmega Johann Pamowski, kes hennele kûl paljo rahha lask massa, ent ei ûtteke henge kûl taiwa rigi sisse es awwita.

Olli sis Pola-ma wallitsusse al meie ma luggu waisemb kui waine. Werrewallaminne, nälg ja katsk olli meie maad 50 aastat waiwanu. Ma olli sure söddimisse läbbi ni tühjas tertu, et mitma tallu sissen es olle ûtteainustke innemist lõida, sure te pääl olliwa koolja hulgan maan; soe ja kotka es jöwwa neid reipid kik ärrasûwwa. Päle se, sis olliwa kirriko kohhalt ärralaggunu, kirriko-oppetaja pea kik ärrahäädnu. Ni kui sis se ihholik assi tol ajal rasse jo olli, ni koormati sis ka weel neid hengi nink woeti sedda perramest römustamist weel waiste innemiste käest ärra. Olli

sis kûl nätta, et rahwale peake ots saas kätte tullema, sest kostke poolt es olle sel ajal neile abbi lota. Ka Saksa-maal olli se suur söddiminne algnu, mes 30 aastat tappelti Lutterusse ristiussu oppusse perrast. Meie ussu wainlase saiwa suurt woimust, nink meie usklikko wannamba puhksiwa Esaja, se pühha proweti sönnaga: „kui Jssand Zebaot es olles meile „suggu üllejätnu, olgo ka kui weidi, sis meie „ollesse Sodomi ja Komorra sarnatses sanu.“ Esaj. 1, 9. Nink se abbi tulli Saksa-, ni kui meie Liwlandi-male Rootsi-maalt. Sääl olli se jummalapelglik kunningas Kustaw Adolw wallitseman. Se olli meie usku nink nakst Polakessega söddimist Liwlandi-ma perrast, wöt meie maad temma käest julgeste söddiden ärra, nink tulli nûûd parremb pölw kigile. Nûûd palsiwa sedda kallist ja wäggewat kunningat ka Lutterusse ussu rahwas Saksa-maal hennele abbis ussu wainlaste wasta. Temma kuuld neide palwust, läts sure söawäega Saksa-male, nink olli ka meie marahwast temmaga ütten. Kui nemma laiwuga Saksa-ma randa saiwa, sis lask temma ja temma söawäggi pölwile mahha palwust piddama. Jummala nimmel allust temma sedda taplemist, nink Jummal olli temmaga!

Nûûd olli ka meie marahwal nink meie ussu oppetajil üts öige kindma abbi ja tuggi, nink säädse se aus kunningas ütte meie ussu eddimäst piiskopi Ria-lina, kes ülle kirko ja koggoduste asju piddi wallitsema. Temma kässu päle saiwa nûûd jälle kirriko ja koli ülles-

Tarto- ja WÃ fÂ¶rro-ma rahwa Kalender 1839, lk. 25